

PETROZSÉNY és VIDÉKE

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI és VEGETES TARTALMU HETILAP. — MEGJELNIK MINDEN VASÁRNAP REGGEL.

A lap előfizetési ára:

Egy negyedévre	2 kor.
Fél évre	4 "
Egész évre	8 "
Egyes szám ára	20 fill.

Felelős szerkesztő:
ZÁDORV KÁROLY.
Lap kiadó tulajdonos:
FIGULI ANTAL.

A lap szellemi részét illető közlemények a »Petrozsény és Vidéke« szerkesztőségéhez; az előfizetések pedig a Kiadóhivatalhoz küldendők.

Hirdetések, valamint nyilttéri közlemények árszabály szerint számítatnak.

A m. kir államvasutak petrozsényi fűtőháza.

Az alkotmány helyreállítása után a m. kir. kormány kiváló gondoskodásának tárgyát képezte a zsilvölgyi község kiaknázásával és üzemi célokra használásával előmozdítani azt a közgazdasági és szociális érdeket, amely a jelzett célból kifejtett akció sikere végett indokoltnak, szükségesnek mutatkozott. Mindenek előtt a termelt szén szállításának biztosítása volt a főfeladat. Ki lett tehát építve a piski—petrozsényi vasut.

Akkor még a legvérmesebb reményekkel sem lehetett számításba venni a rohamos fejlődésnek ama nagy arányait, melyek tulszárnyalták a legmesszebb menő feltevéseket is. Nem lehetett tehát azt az eshetőséget kombinációba venni négy évtized előtt, midőn a vasut épült, hogy egyáltalán, de különösen, hogy rövid pár évtized alatt a pályaudvar, a fűtőház és rendező-pályaudvar lesz Petrozsény község belterületének lakóházakkal minden oldalról beépített központja.

És ez az előre nem látott, nem remélt eset bekövetkezett, sőt a lehetőségig bővített rendező pályaudvar is szűknek bizonyulván, a m. kir. államvasutak, igazgatósága már kihelyezte a rendező-pályaudvart a község északi szélére. De a fűtőház is szükségképpen tetemesen kibővitendő lévén, megbízható értesülésünk szerint annak áthelyezése, vagy kibővítése tervbe van véve.

Ez a körülmény arra indítja Petrozsény község közönségét, hogy a lakosság érdekeinek figyelembe vétele és a fűtőháznak a község központjáról való eltávolításáért a kereskedelmiügyi m. kir. miniszterhez folyamodjék.

Petrozsény község pénzügyi és építési bizottsága elhatározta, hogy a jelzett célból felterjesztés intéztessék a miniszterhez a legközelebb tartandó képviselőtestületi közgyűlésből, felsorolván ama indokokat, melyek Petrozsény község közönségének közegészségi, köztisztasági és közrendészeti tekintetéből mérlegelendő érdekeinek figyelembe vételével a fűtőház kihelyezését szükségessé teszik.

Nyomatékos indokokat lehet a kérelem támogatására felhozni.

Petrozsény községben, földrajzi fekvését, a klimatikus viszonyokat tekintve, a legtisztább, legegészségesebb levegőnek kellene lenni és a tapasztalás azt igazolja, hogy számosan költöztek el innen azért, mert a tisztátlan levegő ártalmára volt egyébként ép szervezetüknek. És ez érthető. A szellőztetés végett kinyitott ablakokon beözönlő korom a lakás falaira, a buto-

rokra rakodik. Természetesen, a korommal telített levegővel az egészségre ártalmas piszkos anyagot is belélekzik az emberek. A padlásokon nem lehet ruhát szárítani, mert a tető nyílásain behatolt koromtól a fehérnemű még piszkosabb lesz. A fehér libák sőt a verebek piszkos fekete színű tollazata szintén a levegőben röpködő koromnak tulajdonítható. És ez a sok korom a Petrozsény község központján szakadatlanul füstölő mozdonyokból jut a levegőbe s ezzel a légzőszervekbe.

A füsttel és korommal együtt annyi szén-gáz jut a levegőbe, hogy belélegzés utján kétségtelenül káros hatással van az egészségre. A kik már megszokták azok is érzik, különösen reggelenként a szén-gáz szinte fojtó, nehéz szagát. Ez bizonyításra nem szorul sem az, hogy ez által mennyire van veszélyeztetve a lakosság egészsége, különösen Petrozsény község belterületén a fűtőház környékén. Igaz ugyan, hogy a gőzerő felhasználásával dolgozó, iparvállalatoknál a szén fogyasztással mindenütt füst, korom, szén-gáz jut a levegőbe, amely tisztátalanná és egészségtelenné teszi. Amde ily helyeken magas kéményekből árad ki a fertőző gáz és füst, amit a felső légáramlat tova hajt és ott oszlik el a levegőben, ahol rendszerint nem lélegzik be az emberek és a köztisztaságot megközelítőleg sem veszélyeztetik oly mértékben, mint a lakóházak alatt a völgyben mélyebben fekvő mozdonyokból eredő és a lakásokba beözönlő füst, korom és szén-gáz.

A vasuti üzem érdekében felemlítendő, hogy a fűtőház vízszükségletét a Malea-patak vízvezetéke látja el. Sokszor megesett már, hogy a nyári hónapokban ez a vízvezeték csak részben, vagy éppen nem felelt meg a szükségletnek. Az új tároló a község szélén a Zsil folyó partján van, ugyanott ömlik a Boli-patak is a Zsilbe.

Ezen folyó vizek bármelyike a legnagyobb szárazságban is elegendő vizet szolgáltatna a mozdonyok, általán a vasut szükségletének fedezésére s minden költség és nehézség nélkül felhasználható lenne. És el lenne enyésztetve a gyakori zavarokat okozó vízhiány s a Malea-patak vízhasználati jogának vitatott és bizonyításra szoruló kérdése is tárgyalanná lenne.

Ha ezek és még fel sorolható egyéb indokok a miniszter tudomására hozatnak, lehetetlen, hogy a község indokolt kérése elől elzárkóznék.

A petrozsényi kath. nőegylet.

A m. kir. belügyminiszter jóváhagyta a »Petrozsényi kath. Nőegylet« alapszabályait. Társadalmi és kulturális életünknek fontos mozzanatát képezi a nőegylet szervezése, melynek magasabb célját s ennek biztosítására szolgáló eszközöket a jóváhagyott alapszabályok szerint a következőkben ismertetjük:

A petrozsényi kath. nőegylet kitűzött céljának elérése végett:

a.) a templom díszítése és énekes nők fölkérése (vegyes karnál) képezi törekvése tárgyát;

b.) kath. szellemű iratok és könyvek terjesztése által a tagokban vallásos érzést öntudatosá teszi, a káros befolyásoktól (feminizmus) óvja s évenként szentgyakorlatokat tart;

c.) ünnepélyeket rendez, közhasznú kérdésekről időközönként konferenciákat tart s fölkarolja az általános kath. ügyeket is.

Az anyagi eszközöket nyeri:

a.) tagsági díjakból;

b.) ünnepélyek jövedelmeiből;

c.) gyűjtésből.

A tagok: a.) rendes, b.) jötevők, c.) tiszteletbeliek. Rendes tag minden róm., vagy gör. kath. és a plébánia belterületén lakó nő, aki 16. életévét betöltötte. Ezeknek activ és passiv választási joguk van s a közgyűlésen szavazhatnak. Évente két koronát fizetnek egyszerre és előre. Jötevők akik egyszermindenkorra 50 koronát adnak. Tiszteletbeliek azok, akik a kath. egyházköri érdemeket szereznek. Ezek minden díjtól föl vannak mentve. A jötevő és tiszteletbeli tagok a közgyűlésen megjelenhetnek, de csak véleményező joguk van.

A tagság megszűnik a.) halálozás, b.) önkéntes kilépés, c.) a tagsági díjnak két évi ki nem egyenlítése által.

Az egylet évenként egy rendes közgyűlést tart. Rendkívüli közgyűlést fontos okból az elnökség hívhat össze.

A közgyűlés teendői: 1.) A költségvetés megállapítása, 2.) zárszámadásuk megvizsgálása s a fölmentvény megadása vagy megtagadása, 3.) a választmány által kijelölt ügyeket és a tagok indítványait letárgyalni, 4.) a tisztségviselőket és a választmány megválasztása, 5.) a tiszteletbeli tagok megválasztása, 6.) az alapszabályok módosítása, 7.) az egylet esetleges megszüntetése fölött határozni.

A tagok a közgyűlésre külön meghívóval hivatnak meg. A határozat egyszerű többséggel hozatik meg, s ugy történnek a választások is Érvényes határozathoz a tagok felének jelenléte szükséges.

Az egylet választmánya a tisztségviselőkből, 10. választmányi tagból és 3 póttagból áll, kik három évre választanak. A választmánynak évenként legalább két gyűlést kell tartania, melyet az elnök hív össze. Határozat hozatalhoz 10 tag jelenléte szükséges. A választmány által hozott határozat ellen a közgyűléshez lehet fellebbezni.

A választmány teendői: 1.) hathatós eszközöket kigondolni, melyek által az egylet célja elérhető, 2.) költségvetést a közgyűlés elé terjeszteni, 3.) pénzkezelést, számadásokat ellenőrizni s közgyűlés elé terjeszteni, 4.) a közgyűlés határozatait végrehajtani, 5.) ünnepélyeket, mulatságokat rendezni, 6.) tagokat fölvenni, 7.) a vagyont kezelni, 8.) a közgyűlést összehívni.

Tisztségviselő: a.) az elnök, b.) az alelnök, c.) igazgató, d.) pénztáros, e.) ellenőrnő, f.) titkár. A pénztáros és titkár munkája díjaztatik, ha a közgyűlés azt megszavazza.

Az alapszabályok egyéb rendelkezése az egylet esetleges megszűnésére és az ügyek kezelésére vonatkozik.

KÜLÖNFÉLÉK:

— **Isten segítségével** vette kezdetét a m. kir. pénzügyi kincstár itteni köszénbányáinak áttele és üzembe helyezésének nagy munkája. Országos jelentőségű közgazdasági akciót fejt ki itt a Zsilvölgyben az állami vállalkozás, s a köszénbányászat révén az eddigi nagyarányú előkészületek, a milliókra menő tőke-befektetés a várható széntermelés biztosítására engednek következtetni s érthetővé teszi azt a nagy apparátust, melylyel a nagy ipari vállalkozás megindult. Áldozó csütörtökön délelőtt fél tíz órakor testületileg vonult fel az állami köszénbánya adminisztratív és műszaki tisztikara Andreics János kir. főbányatanácsos vezetése alatt a róm. kath. templomba, hol Buday János plebános végelte a «Veni sancte»-val kezdődő ünnepi nagymisét. Itt láttuk együtt azt a nagyszámú állami tisztviselői kart, mely társadalmi életünkbe tekintélyes intelligens új elemet visz be s Isten segítségét kérte annak a nagymunkának sikeréhez, melynek vezetésére vállalkozott.

— **Eljegyzés.** Fekete Zsigmond m. kir. áll. mvasuti hivatalnok Petrozsényben, eljegyezte Oszvald Emmike urleányt, özv. Oszvald Jánosné kedves leányát.

— **A történelmi emlékek védelméről.** A vármegye területén létező történelmi becses emlékek megvédelmezése érdekében Pogány Béla alispán a főszolgabírók és polgármesterek útján a következő felhívást adta ki: «Többször képeztünk panasztárgyát és újabb is ismeretes tényre vált meggyőzően az a szomorú körülmény, hogy ennek területén fölszínre került ó-kori és a későbbi századok történelmi emlékeit, csak az anyagi hasznot tekintő emberek a «vandализmus»-hoz hasonlóan rongálásnak vetik alá. E balga emberek okatlanul cselekedve nem is képzelik, hogy a tudományoknak mekkora kárt okoznak. A nap-nap után a föld mélyéből előkerülő klaszikus márvány szobrokból, épületmaradványokból — biztos értesülésünk szerint — brutális módon meszet égetnek. Ha ez így halad, akkor megyénk területéről a régi római nagyságnak, magas kultúrájának emlékei, melyek a világtörténelem és régész buvárait meggyőzően vonzották, eltűnnek nyomtalanul. Felhívom figyelmét a műemlék fentartására vonatkozó 1881. évi XXXIX. t. c. határozványaira és utasítom, hogy a műemlékek fentartására vonatkozó rendelkezéseket azon községekben, hol ilyen nemű műemlékek fennállnak és találhatóak, tegye közhírré s a mennyiben tudomására jutna oly eset, mely fent irt cikkben ütközik, járjon el legszigorúbban s az esetet hozzám mindenkor jelentse be.

— **A petrilla-csimpai gör. kel. felekezeti iskola** évvári vizsgálata e hó 26-án d. e. volt. A gyermekek különösen a magyar nyelvből adott feleleteikkel szereztek tanítójuknak nagy dicséretet. Az ambiciozus fiatal tanító 8 hónapi munkáját általános megaláddal honoralta.

— **Évvári vizsgák a petrillai áll. iskolában.** Petrilla-Csimpán június hó 25-én d. e. III. V. oszt. d. u. I. és II. oszt. Petrilla-Lónyaygyarmaton 26-án d. e. III., VI., d. u. I. és II. oszt. A felekezetek vallás-vizsgálata 20-án lesz megtartva mégpedig 8—10 óráig Csimpán 10—12 óráig Lónyaygyarmaton és d. u. 2—4 óráig Deákban. A tanügybarátait és az érdeklődő közönséget szívesen látja az igazgatóság.

— **Vizsga.** A vulkán-korojesdi gör. katolikus iskola záró vizsgálatát f. hó 26-án, kedden tartotta meg Rádik esperes elnöklése s nagyszámú közönség jelenléte mellett. A jelenlevők amit ott láttak és hallottak azon a napon, a szó szoros értelmében meglepő volt. Az a szép, szabatos magyar beszéd, a mely immár a növendékek tulajdona azt bizonyítja, hogy Pataki gör. kath. lelkész hathatós támogatásával Vojn tanító becsületesen megteszi a magyarság iránti kötelességét. Ez a két derék ember mindent elkövetet, hogy a népnek megadja azt a nagy megélhetési eszközt, a mely a magyar nyelv tudásában kulminál. Örömmel tölt el bennünket annak a látása, hogy a magyarság eme tisztas apostolaiban erősen él a román nép szeretete, amely azt mondja nekik: tanítsd meg a népet oktasd, az állam nyelvére s fegyvert adsz a kezébe, a melylyel visszaveri az ellene minden oldalról jövő anyagi és erkölcsi támogatásokat. (Megérti-e ezt mindenki, amit ide írunk?) Erősen hisszük, hogy a megkezdett munka folytatódni fog. Kívánjuk a derék nép-vezetőknek, hogy munkájukhoz adjon nekik az ég bőséges egészségét. — A gyermekek közül egyet magyarul egy a legjobban beszélő kis lányt a kaszinó hagyományához mérten

megjutalmazott egy arannyal, a melyet Hoboth lelkész hazafias, értékes beszéddel nyújtott át. Egy másik gyermeket a lelkész urjutalmazott meg, ugyancsak a magyar nyelvben tett előmeneteleért.

— **A petrozsényi önkéntes tűzoltóság** szervekedése örvendetes sikerrel indult meg. Schuster Samu rendőrbiztos lapunk legutóbbi számában közzétett felhívására csütörtökön este az „Emke” szálló egyik étkezőtermében tartott első értekezleten mintegy százan, részint mint pártoló, részint mint működő tagok jelentkeztek. Lelkesen karolták fel az eszmét, mely régóta érzett hiányt pótol és már az eddigi beiratkozások, a jelentkezők száma és társadalmi állása és egyéni sulya kétségbevonhatlan biztosítéka a közhasznú cél sikerének. Hétfőn, június hó 1-én este 8 órakor lesz az „Emke” vendéglő külön termében az alakuló gyűlés a parancsnoki tisztség ideiglenesen elvállalására felkért Prileszky Pál szolgabíró elnökletével. A már jelentkezett és a még jelentkezni várható tagok ekkor határozzák el a szervekedést, tárgyalják az alapszabálytervezetet és a szervekedéssel kapcsolatos intézkedéseket fogantatják. Az ügy iránt érdeklődők, a tagul jelentkezni ohajtok a szervekedő gyűlésen való részvételre kéretnek. A községi előjáróság nagy költséggel szerezte be a legjobb szerkezetű tűzfecskendőket s egyéb tűzoltó eszközöket s szervezett és gyakorlott tűzoltók tehát tűvész esetén a közönség veszélyeztetett érdekeinek védelmére megfelelőleg felszerelve fejthetnek ki megnyugtató akciót. És a bekövetkező veszedelemmel szemben nem leszünk készületlenek. Működő tagokul lapunk zártáig jelentkeztek:

Prileszky Pál szolgabíró mint felkért parancsnok, dr. Csatt Aurél, mint tűzoltó egy. orvos, dr. Kiss, Erdős László, Csetényi Lajos, Steiner Arthur, Halász Andor, Halász János, Biskorványi Ernő, Biskorványi Nándor, Bartel József, Soor Eduárd, Katona Sándor, Kurutz János, Barna János, Dobó János, Junger Manó, Jäger Ferenc, Goldstein Albert, Stránszky Ferenc, Seemann Ferenc, Junger József, Spitzer Ferenc, Spitzer Jenő, Kovács Ferenc, Csoti Mihály, Simon György, Durai Károly, Bába Péter, Neulender Ottó, Siklován István, Bilek Ernő, Klein Vilmos, Davidek János, Wiegenfeld Henrik, Anger Herman, Vaczler József, Menyhát Imre, Puy Árpád, Lotis János, Grosek Viktor, Tika Mihály, Muntány Tivadar, Kerekes Arthur (kürtös.)

— **A magyar Építőiparosok Országos Szövetsége** ez évi június hó 7-én és 8-án Aradon tartja idei vándorgyűlését, melynek előkészületei immár befejezéshez közelednek. A résztvevők tájékoztatása céljából — tudva azt, hogy a Zsilvölgyből s vármegyénkben sokan készülnek részt venni — most már a következőket közölhetjük a vándorgyűlésre vonatkozólag: A gyűlési sorrend a következő lesz: Június 6-án szombaton: a vendégek érkezése és fogadása a déli 12 óra 12 perckor, délután 4 órakor és este 7 órakor érkező vonatnál. Az elszállásolás négy nagy szállóban történik; a Fehér Keresztben, a Központi szállóban, a Pannonia és a Vas-szállókban. A helyi rendezőség kedvezményeket eszközölt ki. Külön szobákat 3—5 koronáért lehet kapni, olyan szobát, ahol ketten vagy hárman szállnak meg, személyenkint 2 koronáért. Délután 5 órakor a szövetségtanács ülése az ipartestület házában. Esti 8 órakor ismerkedési estély a Központi szálloda téli kertjében. Június 7-én vasárnap: reggel 9 órakor a vándorgyűlés kezdete a városháza dísztermében. A vándorgyűlés tárgysorozata következő: 1. Alakulás, üdvözlések. 2. A munkaadók, valamint a munkások gazdasági szervekedésének ügye az ipartörvény-reform kapcsán. Előadó dr. Reisinger Ferenc, az aradi szövetség ügyésze. 3. Az iparosság parlamenti képviselete. Előadó ifj. Kremer József, a temesvári szövetség elnöke. 4. A balesetbiztosítási ügy. Előadó Farkas Elek, a MÉOSz. főtitkára. 5. A munkaadó-szervezetek létesítése. Előadó Kaszab Géza, az aradi szövetség ügyvezető titkára. 6. A kartellek és a szövetségek közti viszony. Előadó Székely Zsigmond mérnök, a budapesti beton-szövetség tagja. 7. Állásfoglalás a munkások május elsejei munkaszünetelése tárgyában. Előadó Gunszt József, a budapesti építőmesterek ipartestületének főjegyzője. 8. A tisztességtelen verseny kérdése a szövetségi eljárásban. Előadó Ligeti Béla, a szegedi munkaadó-szövetség építőipari csoportjának elnöke és Schillinger Zsigmond, a budapesti beton-szövetség tagja. 9. Az állam támogatása a gazdasági és az ipari munkaadószövetségekkel szemben. Előadó Faragó Rezső, az aradi kereskedők körének titkára. 10. Az iparosok nyugdíj ügye az ipartörvény revíziójával kapcsolatban. Előadó Edvi-Illes

László, a MÉOSz. titkára. 11. A szövetségektől beérkezett indítványok tárgyalása. A gyűlés déli egy órakor félbeszakították. Déli félkörtörök díszében a Fehér Kereszt szálló téli kertjében. Egy teríték ára négy korona. Délután az aradi vértanúk szobrának megkoszorúzása a vándor gyűlés tagjai által. Június 8-án hétfőn: délelőtt a vándor gyűlés folytatása és befejezése. Délben társasbéd. (A mint szerkesztőségünk értesül, Arad város közönsége vendégül látja a vándorgyűlés tagjait.) Délután a Weitzer-féle waggongyár és a Neuman Testvérek szeszgyári telepének meglátogatása; más csoportok az aradi vár kazamatáit s a vértanúk kivégzési helyét, a szabadságharcis ereklyemúzeumot s Arad egyéb nevezetességeit látogatják meg. A jelentkezők a bejelentés vétele után azonnal megkapják vándorgyűlési igazolványt és a kedvezményes vasúti jegyre szóló utalványt. Az utazási kedvezmény az eddigi gyakorlatnak megfelelő.

— **A lakpénz kérdése** élénken foglalkoztatja Petrozsény község hatóságát és közönségét. Indokolt tehát a pénzügyminiszternek erre vonatkozólag a költségvetés tárgyalása alkalmával tett alábbi kijelentése:

Az 1893. évi IV. t. c. hatálya alá tartozó állami tisztviselők, altisztek és szolgák lakpénze, az 1893. évi IV. t. c. 3. szakaszában foglalt rendelkezésektől eltérőleg, az 1908. évi IV. lakbérnegyedétől fogva, az állomások székhelyére való tekintettel, hét osztályban állapítatik meg. Az első osztályba Budapest fő- és székváros, Fiume, továbbá a magyar szent korona országainak határain kívül fekvő állomáshelyek tartoznak. A többi állomáshelyekre nézve a lakpénzek a jelen költségvetés tárgyalása alkalmával tett bejelentés szerint az első osztályra nézve rendeleti uton megállapítandó lakpénzek 90, 80, 70, 60, 50 és 40 százalékosan állapítatnak meg. Ezeket az állomáshelyeket, az 1908. évi IV. lakbérnegyedétől kezdődő hatálylyal tíz évről tíz évre, a minisztérium sorozza a 2—7. osztály közül abba az osztályba, amelyben a IX. fizetési osztályra nézve megállapított lakpénz megfelel az illető állomáshelyen a tisztviselői lakásokra alkalmás három szobás lakásokért a besorozás időpontjára szóló házbérvallomások szerint tényleg fizetett lakbérének átlagának. A magasabb lakpénzosztályba sorozandó az állomáshely, ha a lakbérének átlaga a 3—7. osztályok valamelyikére nézve megállapított lakpénz összegét meghaladja. Ha e besorozás alapján valamely állami tisztviselő, altiszt vagy szolga kisebb lakpénzt kapna, mint amennyit lakpénz és lakpénzpótlék címén együttvéve a besorozást megelőzőleg élvezett személyére nézve a már élvezett magasabb lakpénzt megkapja mindaddig, míg jelenlegi székhelyén a fennálló szabályoknak megfelelően ennél magasabb lakpénzre való igénye meg nem nyílik, vagy más állomáshelyre át nem helyeztetik. Azokat a városokat és községeket, amelyek a tíz évi besorozási időszakon belül lesznek hivatalok székhelyévé, a minisztérium a tíz évi besorozási időszak hátralévő részére a fentieknek megfelelően sorozza be valamelyik osztályba. A tanítók fizetésének és lakpénzének megállapításánál az 1907. évi XXVI. és XXVII. törvények határozmányai érvényben maradnak s továbbra is az 1893. évi IV. törvények 3. szakasza alapján való osztályosorozás irányadó.

CSARNOK.

Megbolondult a toronyóra.

Még nem is áprilisban. De hátha a némettel tart, a kínél a május is a bolondok hónapja.

Lihegve szalad mellettem két kis diák. Futásközben ismételtetik leckéjüket . . . febris, securis, mensis. Pár lépést előttem kényelmesen lépked könyveivel a hóna alatt egy még kisebb jövendőbeli oszlopa a tudományak. Rákialtanak: Szaladj Jani! Elütötte a nyolcat. A kis Jani azonban csak megvetően rándít egyet a vállával. De aztán ugylátszik megsajnálja szaladó társait, mert most már ő kiabál:

— Hé te! Ne szaladjatok. Megbolondult a toronyóra.

— Igazán? — kérdik s megállanak.

— Becsületszentségemre! — feleli önértzetesen — Huszonkét perccel hamarabb üt.

— Te! Ha a Császár akkor csepenget a mikor a toronyban üti a kilencet talán nem kerülne rám a sor latinból, — Bánom én ha felelek is! Itt van a lecke a manzsettámon. (Nagy karriért fog csinálni a kis diploma-t.)

Valamivel odébb napszamosok dolgoznak.

Az egyik lecsapja a lapátot és elvakkantja magát, hogy Frusstokk! Pillanat alatt a kerítéshez sorakoznak a lapátok. Az állványon dolgozó kőművesek, akárcsak kommandóra, kiejtik kezükből a malteros kanalat. Piros kendőbe kötött profontjával a kezében társai mellé telepszik az ut szélén egy vékony szál emberke. — Dejszen megbolondult a torony óra, még csak háromfőtaly van.

— Hát vigyék Szebenbe!

— Majd akkor a te órád szerint kezdjük a munkát — hangzik vissza kórusban.

Délután két bányászlegény közötti párbeszédnek voltam a fültanuja.

— Ne rohanj te, ráérsz még!

— Most ütötte a hatot, elmaradok a «jegyzéstől».

— Francot maradsz, 'szen megbolondult a toronyóra.

— Nő lám! Már azt hittem az én óráim bolondult meg. Misi és Károly visszatért. Azt hitték, ugyis lemaradnak a «sitt»-ről.

— Az éjjeli vonathoz lekísértem egy barátomat s miután elexpediáltam a szép tavaszi éjjelt élvezve bandukok — talán hazafelé. Alig haladok vagy 200 lépést ismerős hang üti meg fületem. Megállok. Jól hallottam. Ismerősök: férj és feleség. Számozatlan hordár (helyi specialitás) kullogott utánok a bőrdöndel. Üdvözlés, hajlongás, kézcsók.

— Jöjjen csak vissza, eldiskurálunk a vonat indulásáig.

— A toronyóra után méltóztattak igazodni? — kérdem.

— Nem. Azaz igen. Mert tudjuk, hogy megbolondult. Most ütötte az éjfelet. Még van 23 percünk, ráérünk a „resti”-ben még két pohár cognakot leszlukkolni.

Hát bizony a vonattól ráértünk volna akár reggelig is cocrakozni, de elment a kedve férjümmnek, mikor kiméletesen tudattam velök, hogy sajnos, ez egyszer nem volt megbolondulva a toronyóra. (Lehet, hogy csak éjjel vannak ilyen „világos percei”.

Pedig hát nem is a toronyóra bolondult meg, hanem, valljuk csak be, mi járjuk a bolondját.

Külömben már egy közmondást is faragtak a bolond toronyórára. Arról majd Maca önagsága fog írni — novellát.

Bf.

KÖZGAZDASÁG.

A vas és szénipar helyzete.

A Magyar Bányász- és Kohóvállalatok Egyesülete f. hó 23-án tartotta dr. Chorin Ferenc elnökle mellett, nyolcadik évi rendes közgyűlését, amelyen nagyérdékü nyilatkozatok történtek a hazai vas- és szénipar helyzetéről. Chorin Ferenc dr., főrendiházi tag, az egyesület elnöke, nagyszabású megnyitóbeszédet mondott. Minket különösen a szénbányászat helyzetének ismertetése érdekel annál is inkább, mert községünk diszpolgárának s az itteni nagy kőszénbánya-iparvállalat elnökének a sajtó, az ország elismerő figyelmére méltatott ismertetése kiváló fontosságú. A nagyérdékü beszédből kiemeljük a következőket:

— A lefolyt évben úgy a vasbányászata, mint a szénbányászata terén lázas tevékenység mutatkozott, nagy befektetések történtek és a vállalatok megfeszített munkát fejtettek ki a termelés emelésére. Hogy ezen intenzív munka dacára, a kohászat és szénbányászat nem mutatja a rohamos emelkedést, mely a hazai fogyasztással arányban állott volna, senkit sem fog meglepni, ki a vas és szénbányászat fejlődésének törvényeit ismeri. A befektetések, melyek a vas- és szénbányászatban történnek, lassabban hozzák meg gyümölcsüket mint más iparágaknál. Új aknák mélyítése, új feltárások eszközlése hosszabb időt vesznek igénybe; a képzett munkások létszámának szaporítása jelenlegi viszonyaink között pedig különös nehézségeket okozott. Vasműveink helyzete kielégítő volt, mert megrendeléseit teljesítő képességüket egészen igénybe veszik. A vasbányászat és kohászat munkáshiány folytán nem használhatta ki egész termelő képességét és dacára annak, hogy a munkásokkal szemben minden áldozatot meghoztak, ma sem rendelkeznek a vállalatok elég, teljesen kiképzett munkás felett.

A szénbányászat a lefolyt évben is sokszor foglalkoztatta a közvéleményt és az egyesületet is gyak-

ran kényszerítette a helyzet nem ismeréséből fakadt jogtalan támadásokkal szemben ennek a több, mint 40.000 munkást foglalkoztató termelési ágának védelmére keln. Arra utal, hogy a munkások megrikkult számának kiegészítése 1907.-ben minő nagy fáradtsággal és áldozatokkal járt. Nem sajnálják a kőszénbányák azokat az áldozatokat, melyeket a munkabérek emelésére fordítottak, de a termelés költségének rohamos emelkedésére nemcsak a munkabérek javítása gyakoroltak befolyást, hanem főleg azon sajnálatos tény, hogy a munkások teljesítőképessége a bányában lényegesen csökkent. Mindazonáltal konstataható, hogy dacára ezen nehézségeknek, a szénbányák 1907.-ben 3 millió méter mázsával többet termeltek, mint az előző 1906.-ban, 1908.-ban pedig ezen fejlődés előreláthatólag oly mérvet fog ölteni, hogy az államvasutak és a gyáripár remélhetőleg sokkal kevesebb külföldi szénre fog szorulni, mint a megelőző években. Különb a szénbányászat jövőjét illetőleg örömmel konstataálja, hogy megrendelésekkel a szénbányák huzamosabb időre, több évre el vannak látva, ami lehetővé teszi, hogy a befektetéseket és a munkások kielégítésével járó nagy áldozatokat nyugalommal folytathassák.

Nem haladhatunk el a múlt év eseményei fölött — így folytatja Chorin beszédét, — hogy ne tegyünk említést azon akcióról, melyet az állam szénbányák megvételére és a bányászatnak saját területén való fejlesztése érdekében indított. Az állami szénbányászatról és annak kihatásáról és kockázatáról elmondta véleményét a tavalyi közgyűlés alkalmával, a mikor e téren még csak kezdeményező lépésekkel állottunk szemben. Ma, midőn befejezett tények állanak előttünk, az időre kell bízunk annak a bebizonyítását, vajjon az egyesület álláspontja, vagy a pénzügyminiszter uré volt-e helyes, hogy vajjon az állami szénbányászat nem fog-e oly nagy terheket róni az államháztartásra és közvetve az adózókra, melyek nem állanak arányban az elérendő eredményekkel. Egy előnye lesz — ugymond — annak, hogy az állam is gyakorolni fogja a szén termelését. Az, hogy a kormány, midőn maga beáll bányavállalkozónak, saját tapasztalataiból fogja megismerni azokat a nehézségeket és azokat a áldozatokat, melyekkel a szénbányászat megküzdni, illetve, melyekkel a szénbányászatnak hoznia kell, hogy a fogyasztás szükségletét kielégítse és legalább az överszóról megfognak szünni azok a szemrehányások, melyek a hazai szénbányászatot az 1906—7. nehéz átmeneti időben gyakran oly méltatlanul érték.

Magyarország kohászata és bányászata nem mutatja fel azt az óriási haladást, melyet a külföld hasonló ipara az utóbbi években elért, de fejlődése mégis folytonos és épp, mert nem oly ugrásszerű, talán biztosabb alapokon nyugszik, mint a külföldé. Szívóssággal és kitartással szénbányászatunk, melynek évi termelése 1906.-ban csak 73 millió, 1907.-ben 76.4 millió mm. volt, 1908.-ban már megfogja haladni a 80 millió métermázsát és néhány év múlva el fogja érni azt a célt, hogy a hazai ipar egész szükségletét önjerejéből fedezni fogja. Ez végtére elég szép haladás, mely a hazai vállalkozás és műszaki intelligencia fényes sikerének tekinthető. Mert nem szabad feledni, hogy a szénbányászat nálunk nagyobb nehézséggel jár és nagyobb tőkebefektetést igényel, mint más országokban; jövedelme pedig sokkal alacsonyabb a külföldi országok szerencsésebb bányászataénál. Épp ezért ezen fejlődést az összes közgazdasági tényezőknek támogatniok kell. Vas- és szénbányászatunk két pillére a nemzetgazdasági épületének — így fejezi be beszédét, — melyeket folyton szilárdítani kell.

28—747. IV. 1908. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Alulírott m. kir. pénzügyigazgatóság részéről közhírré tétetik, hogy Déva városában, a marossolyosi m. kir. sóhivatalnak folyó évi szeptember hó 1. ével leendő végleges felosztása folytán sónyagárudának betöltése végett írásbeli zártajánlatok beadása utján 1908. évi június hó 12-én d. e. 9. órákig a pénzügyigazgatóság hivatalos helyiségében versenytárgyalás fog tartatni.

A sónyagárudai rendszabály, a hivatalos órák alatt az előadónál (IV. ügyosztály) megtekinthető.

Vállalkozni kívánók kötelesek határozottan megjelölni azon árt, melyben a marosújvári sóbányából szerzendő só, a sónyagárudában elárúsítani ajánlkoznak.

Bizományos köteles 2. heti sóforgalom biztosítására 400 métermázsas sőt mindenkor készletben tartani, ezen felül az érintetlen készlet, melyhez bizományos csak rendkívüli esetben nyulhat és akkor is a hiányt rögtön új megrendeléssel fedezni köteles, ismét 400 métermázsában állapítatik meg.

A vállalat biztosítékául a nagy sóárudára nézve 1400 koronában állapítatik meg, mely összeg a szerződés megkötése alkalmával készpénzben vagy óvadék-képes értékpapirban a dévai kir. adóhivatalnál leteendő. Bánatpénz fejében 600 korona, készpénzben az ajánlatához csatolandó, vagy pedig annak valamint ezen m. kir. pénzügyigazgatóság kerületében lévő m. kir. adóhivatalnál történt befizetése, nyugtával igazolandó.

A kincstár az ajánlattevők között szabadon választathat, azért egyik vagy másik ajánlattevő azon okból, mert esetleg a legcsekélyebb eladási árt vette fel ajánlatába, jogot nem formálhat a sónyagárudához.

Ajánlattevő köteles az üzembe veendő nagy sóárudát a nagyméltóságú m. kir. pénzügyminiszterium jóváhagyása után a kitűzött napon kezelésbe átvenni és szabályszerű élenkforgalmu helyen, tökéletesen száraz, csinos, tűzmentes bolti és raktári helyiségben, minden más üzlettől elkülönítve megkezdeni és személyesen vezetni és kezelni. A beszédés és eladásról szóló könyvek pontosan vezetendők, ellenesetben, ha a kitűzött időben az üzletet meg nem kezdené, vagy időközben ajánlatától önként visszalépne, bánatpénzét elveszti és a nagyáruda betöltése végett újabb intézkedés tétetik.

Azon pályázókban bánatpénze, kiknek ajánlata el nem fogadtatott, felsőbb döntés után visszadatik.

Nagyárud a marossolyosi m. kir. sóhivatalnak folyó évi szeptember hó 1.-én fennmaradó sókészletét, az általa megajánlott fix áron átvenni köteles és tartozik ezen kívül az őszi és téli hónapokban eme hónapok szükségletének megfelelő és ezen kir. pénzügyigazgatóság által fix mennyiségben meg határozandó két havi készletet állandóan raktáron tartani.

A pályázatban nem vehetnek részt azok, kik ezen szerződéskötésre a törvény értelmében nem képesek büntény, vagy csempészet, vagy jövedéki áthágások miatt elítéltek, vagy csak bizonyítékok elégtelen volta miatt mentettek fel és olyanok is, kik egyedárusági eladással foglalkoztak de ettől az üzlettől elmozdítottak. Az 1. koronával bélyegzendő sajátkezüleg irt zártajánlat az igazgatóság főnökénél 1908. évi június hó 11.-én d. u. 4 óráig benyújtandó. Ezen ajánlathoz melléklendő az óvadékon kívül ajánlattevő nagykorúságát, magyarállampolgárságát, polgári és társadalmi állását és erkölcsi magaviseletét igazoló helyhatósági bizonylat és ezen ajánlat borítékba pedig a következő felirással látandó el: «Ajánlat a Déva városban felállítandó sónyagáruda átvételére 28747/1908. számhoz.»

Déva, 1908. évi május hó 22-én.

M. kir. Pénzügyigazgatóság.

— AJÁNLATI MINTA. —

Én alulírott ezennel kinyilatkoztatom, hogy a dévai m. kir. sónyagárudát, az anyagkészletre nézve fenálló szabályok és az általam jól ismert árlejtési feltételek pontos megtartása mellett.....kor.....fil. azaz.....korona.....fillér métermázsánkénti eladási ár mellett elvállalni és feltétlenül alávetem magam a hirdetményben foglalt rendelkezéseknek. Kötelezem magam hogy a marossolyosi kir. sóhivatalnak 1908. évi szeptember hó 1.-én fennmaradó sószükségletét Marossolyomon métermázsánként.....korona.....fillér ár mellett átvenni és végül még arra is kötelezem magam, hogy az őszi és téli hónapokban eme hónapok szükségletének megfelelő és a dévai m. kir. pénzügyigazgatóság által fix mennyiségben meghatározandó két havi készletet állandóan raktáron tartani. A hirdetményben megjelölt okmányokat és bánatpénzt.....koronában ide mellékelem.

Eladó cipész-műhely.

Pujon, a főutcán egy gazdagon felszerelt és egy SINGER-féle Cylinder varrógéppel ellátva

C P É S Z - M Ū H E L Y

elhalálózás miatt szabad kézből olcsón azonnal

ELADÓ.

Az érdeklődők személyesen megtekinthetik.

Özv. Turbulán Józsefné

tulajdonosnénál PUJON.

TIRGRAM-POR

az egyedüli szer, mely az összes rovarokat gyorsan és alaposan kipusztítja; üvegben —.30, —.60 1.— és 2.— koronáért kapható.

TIRGRAM TINKTURA

Csakis **poloskák** ellen üvegben —.40, —.80, 1.20, 2.60 és 5.— koronáért kapható minden jobb drogériában, fűszer- és festék-kereskedésben, ahol Tirgram-Plakátok ki vannak függesztve. Ügyeljünk a „TIRGRAM” névre. Gyár:

Budapest, IV. ker., Károly-utca 1.

Válasz

mindazon támadásokra, melyek az impregnált és szelektionált (válogatott) takarmány répamagra (csillag védjeggye) vonatkoznak.

Mindezt hallgattunk azokról a rendszeresen folytatott támadások és gyanúsításokról, melyek szóban és írásban érintették a nagytekintélyű Mauthner Ödön cs. és kir. udvari magkereskedő céget Budapesten.

De miután a «Magyar Mezőgazdák Szövetkezete» lapjának legutolsó számaiban a «Jaensch» nevet is említi, ezennel a következőket jelentjük ki a nyilvánosság előtt:

1. Minden egyes bál csillagjegyű védjeggyel és eredeti ólomzárunkkal elátott takarmány répamag, melyet a Mauthner Ödön cégnek szállítottunk, **tényleg impregnálva is lett.** — NEM IGAZ tehát, ha Rázsó tanár ur vagy a «Magyar Mezőgazdák Szövetkezete» lapjának szerkesztősége ennek ellenkezőjét állítják.

2. Minden egyes bál takarmány répamag, melyet ami ólomzárunkkal a Mauthner Ödön cégnek szállítottunk, teljesen kifejtett, nehéz eredeti jelleggel bíró anyarépákból származik, melyet tápérték tartalmára nézve laboratóriumunkban **egyenként megvizsgálunk.** — NEM IGAZ tehát, ha Rázsó tanár ur vagy a «Magyar Mezőgazdák Szövetkezete» vezetősege ennek az ellenkezőjét állítják.

3. Sohasem kértük a «Német Gazdasági Egyesület»-et, hogy tenyésztésünket a magtenyésztési törzskönyvbe beiktassa. **NEM IGAZ** tehát, ha ezt bármely oldalról is állítják. — Az az állítás **SEM IGAZ**, hogy répamag tenyésztésünk bevezetésére vonatkozó kérelmünket a «Német Gazdasági Egyesület» bíráló bizottsága visszautasította volna, mert eziránt sohasem folyamodtunk.

4. **IGAZ AZONBÁN** az, hogy minden nagyobb, szolid tenyésztő német cég az anyanövény kiválasztása által igyekezik termékeit megjavítani, — hogy velünk együtt létezik sok magtenyésztő, ki a **laboratóriumában való egyenkénti vizsgálattal** a takarmányrépa minőségét javítja, ami nem tévesztendő össze azzal a szokásos szemérmék után való válogatással, melyet minden gazda egyedül is eszközölhet. Ezen eljárás természetesen össze sem hasonlítható és elenyésző értékkel bír a vegyi vizsgálat alapján kiválasztott anyarépákkal szemben.

5. **Igaz végül**, hogy nincs oly szolid német takarmányrépa magtermelő, ki szelektionált (válogatott) anyarépáról származó eredeti magvait olcsóbb áron bocsájtaná forgalomba, mint mi.

Az igen tisztelt gazdaközönség eléggé intelligens, hogy a mi nyilatkozatunkból levonja azt a következtetést, hogy mely indító okokra vezetendő vissza az a hajszá, melyet a mi szelektionált (válogatott) anyarépákról tenyésztett impregnált takarmányrépamagunk ellen indítottak, s e hajszának fővonásaiban ne lásson mást, mint gyűlöletet és irigységből fakadó gyanúsításokat.

Ha nálunk terjesztenek **ehhez hasonló irigy, valótlan állításokat**, az illetők ellen megindítják a büntető eljárást.

Aschersleben, 1908. április hó.

4—6 **Gustav Jaensch & Co.**
magtermelési részvénytársaság.

JÉG kapható naponta, tiszta folyó-vizből

3—3 **HERMAN ADOLF-nál.**

Értesítés.

Petrozsény és vidéke n. é. közönségének b. tudomására hozom, hogy Petrozsényben a Malea-utcában Doda Károly házában lakom, hol minden a

.. szoba-festészetéhez tartozó ..

munkákat a legdiszesebb kivittől, a legegyszerűbbig felvállalom, főtörekvésem oda fog irányulni, hogy a n. é. közönség bizalmát mindig kiérdemeljem.

Pontos és jó munkáért felelőséget vállalok! Kívánatra, bár mely időben házhoz mintákkal együtt eljövök.

A n. é. közönség b. pártfogását kérve tisztelettel:

Schwarz Simon
szobafestő.

Épület- és butorasztalos.

Tisztelettel felkérem Vulkán és vidéke igen tisztelt közönségét, hogy építkezés és butorrendelésnél hozzám bizalommal fordulni sziveskedjék, amennyiben legjobb minőségű száraz anyagból a legszolidabb és legizlésebb kivitelben a legjutányosabb áron és legpontosabban készítik: **épület-, butor-, portál,** szóval a faipar körébe tartozó munkákat.

Kiváló tisztelettel:

SZÜLE JÁNOS
asztalosmester, Vulkán.

10—12

Első petrozsényi könyvnyomda és könyvkötészet

Van szerencsém Petrozsény és vidéke mélyen tisztelt nagyérdmü közönségének

tisztelettel tudomására adni, hogy 1893. év óta fennálló **könyv- és papirkereskedésem** ezen szakba vágó cikkekkal dusan felszereltem s a legfokozottabb igényeket pontosan s a legjutányosabban kielégítem. **Tanszerek-, rajz- és íróeszközök, tankönyvek, imakönyvek, albumok** stb. nagy választékban állnak rendelkezésre s ezeket is legolcsóbban árusítom el. A legegyszerűbbtől a legfinomabbig: **irodapapírok, levélpapírok, névjegyek, eljegyzési kártyák** stb. kereskedésben jutányos áron kaphatók.

Midőn a kultúra tért hódított a Zsilvölgyben, Petrozsényben **nyomdát** állítottam, a társadalmi életnyilvánulás követelményeit kielégítendő hirlapot indítottam, hogy a sajtó erejével a hazafias célt szolgáljak. A kezdett nehézségeivel küzdve, anyagi áldozatok meghozatalával tartottam fenn s oda fejlesztettem a nyomdát, hogy a legmesszebb menő igényeket a legjutányosabban kielégíteni képes vagyok; miért is a n. é. közönség szives támogatását kérem.

A művelt közönség folyton fokozódó igényeinek a haladás, a fejlődés kívánalmainak kielégítését szem előtt tartva **KÖNYVKÖTÉSZETET** rendeztem be gépezettel, a legmodernebb eszközökkel felszereltem s ebbe a szakmába vágó munkálatok teljesítését megelégedésre s a legjutányosabban elvállalom.

Teljes tisztelettel:

FIGULI ANTAL.

Hivatalos- és magánnyomatványok.

Papir-, rajz- és könyvkereskedés.

„Petrozsény és Vidéke” kiadóhivatala.

Kóser libazzir = kapható helyben =

ICZKOVITS LEBÁNÁL

lakik: Dombora László ur udvarán.

Eladó ház.

A kálvárián egy 2 szoba, konyha, folyosó, jó karban lévő melléképületekkel ellátott lakás eladó.

Tudakozódni lehet: a kiadóhivatalban.

TÉGLA

elsőrendűt építőszándékozókknak és homokot házhoz szállítva is ajánl

2—3

HERMAN ADOLF.

Van szerencsém Petrozsény és vidéke n. é. közönségének becses tudomására hozni, hogy Petrozsény község központján a Kosuth Lajos-utca, Joanovits János-féle házban

csemege-, különlegességi- és fűszer

kereskedést nyitottam s az e tekintetben támasztható igényeknek kielégítésére dusan felszereltem.

Hideg felvágottak, halkülönlegességek, vaj, sajtok, továbbá gyümölcs konzervek a legnagyobb választékban s mindig friss állapotban kaphatók.

Figyelmes, pontos kiszolgálással s a legszolidabb árakkal igyeksem a Petrozsényben hiányt pótló üzletemnek a nagyrabecsült bizalmat és pártolást megszerezni s biztosítani.

Petrozsény, 1908. május 15.

Kohn Mór.

3—3